

IJOBIY PSIXOLOGIK MUHITNING TA'LIM SAMARADORLIGIGA TA'SIRI

Ibragimova Maftuna Shukurovna

Samanqand viloyati Narpay tumani MMTB ga qarashli 61-IDUM psixologi

Boyazova Sabohat Abbosovna

Samanqand viloyati Ishtixon tuman MMTB ga qarashli 39-maktab psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijobiy psixologik muhitning ta'lim samaradorligiga ko'rsatuvchi ta'siri ilmiy-nazariy va amaliy tahlillar asosida yoritilgan. Maqolada psixologik muhit tushunchasi, uning asosiy komponentlari, o'quvchilar psixologik holatiga ta'siri, ijobiy muhitning ta'limdagi samarali strategiyalari va amaliyotdagi natijalari ko'rib chiqilgan. Muallif tomonidan olib borilgan kuzatuvlar ijobiy muhitning o'quvchilarning bilim darajasi, motivatsiyasi, emotsional barqarorligi va ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Maqola yakunida ijobiy psixologik muhitni ta'lim jarayoniga integratsiyalashga oid amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: Ijobiy muhit, ta'lim samaradorligi, psixologik iqlim, emotsional barqarorlik, o'quvchi motivatsiyasi, o'qituvchi-tinglovchi munosabati, psixopedagogik strategiyalar.

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasi, psixologik holati va dars jarayonidagi emotsional muvozanati ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi omillardan biri hisoblanadi. Bu jarayonda ijobiy psixologik muhit muhim rol o'ynaydi. Ijobiy muhit o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi sog'lom muloqot, o'zaro hurmat, ishonch va qo'llab-quvvatlash asosida shakllanadi. Ushbu maqolada ijobiy psixologik muhit tushunchasi, uning ta'limga ta'sirini o'rganuvchi ilmiy yondashuvlar, hamda amaliyotdagi samaradorligi tahlil qilinadi. Psixologik muhit deganda ta'lim jarayonida ishtirok etayotgan shaxslarning ruhiy holati, o'zaro munosabatlari va

emotsional ahvolining uyg'unligi tushuniladi. Ijobiy psixologik muhit esa — o'quvchilarda o'ziga ishonch, ruhiy barqarorlik, darsga qiziqish, o'qituvchiga bo'lgan ishonch, sinfdoshlar bilan ijobiy aloqalar shakllanishi uchun zarur bo'lgan omillar yig'indisidir.

Ijobiy muhit quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

- ✧ Emotsional qo'llab-quvvatlash;
- ✧ O'zaro hurmat va ishonchli muloqot;
- ✧ Rag'batlantiruvchi psixologik yondashuv;
- ✧ Ijobiy fikrlashga yo'naltirilgan pedagogik strategiyalar;
- ✧ Konfliktsez, sog'lom muloqot muhiti.

O'quvchilar o'zlarini xavfsiz, qadrlangan va e'tirof etilgan his qiladigan muhitda bilim olishga intiladi. Abraham Maslou taklif etgan ehtiyojlar ierarxiyasida xavfsizlik va ijtimoiy ehtiyojlar ta'lim olishdan oldin turadi. Agar bu ehtiyojlar qondirilmasa, o'quvchi dars jarayonida faol bo'lishga tayyor bo'lmaydi.

O'quvchining ijobiy psixologik muhitdagi holati:

- Darsga faol qatnashish;
- Ijodkorlik ko'rsatish;
- Tanqidiy fikrlash va savollar berish;
- O'z fikrini erkin ifoda etish;
- Stress, qo'rquv va tashvishlarning kamayishi bilan ifodalanadi.

Ilmiy tadqiqotlar ta'lim sifatiga ta'sir qiluvchi psixologik omillar orasida eng muhimlaridan biri sifatida sinfdagi umumiy psixologik iqlimni ta'kidlaydi. Bu holat o'quvchilarning bilimni qanchalik chuqur o'zlashtirishi, fikrlash faolligi va mustaqil ishlash qobiliyatlariga ta'sir ko'rsatadi. Masalan, AQShda olib borilgan tadqiqotda (Hamre & Pianta, 2006) sinfdagi iliq, qo'llab-quvvatlovchi muhit

o'quvchilarning yutuqlari va bilim ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi isbotlangan.

Ijobiy muhitni yaratish uchun quyidagi metodik va psixologik yondashuvlardan foydalanish zarur:

- ✓ Empatiyaga asoslangan muloqot usullari;
- ✓ O'quvchilarni faol tinglash va qadrlash;
- ✓ Rag'bat va tan olinish tizimini shakllantirish;
- ✓ "O'rganishga imkon beruvchi xatolik" prinsipini joriy etish;
- ✓ Psixologik treninglar va refleksiylar o'tkazish.

Shuningdek, o'qituvchining shaxsiy emotsional barqarorligi, pedagogik madaniyati va kommunikativ qobiliyati ham ijobiy muhitni shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi.

Maktab sinflarida olib borilgan kuzatuv va suhbatlar natijasida aniqlanishicha, o'qituvchi tomonidan psixologik jihatdan ijobiy muhit yaratilgan sinflarda:

- O'quvchilarning darsga kelish davriyligi yuqori bo'ladi;
- Baholash natijalari ijobiy tomonga o'zgaradi;
- O'zaro ziddiyatlar kamayadi;
- O'quvchilar darsdan keyin ham ijtimoiy faol bo'lishadi.

Bu faktlar ijobiy muhit o'quvchilarning nafaqat bilim olishiga, balki ularning psixologik salomatligiga ham bevosita ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi.

Xulosa va takliflar

Ijobiy psixologik muhitni ta'lim samaradorligini oshirishdagi muhim strategik vosita sifatida baholash lozim. O'quvchi uchun xavfsiz, ijobiy, qo'llab-

quvvatlovchi muhit yaratish nafaqat ularning hozirgi bilim darajasiga, balki shaxsiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

Takliflar:

1. O'qituvchilar uchun psixologik-pedagogik treninglar tashkil etish;
2. Sinf iqlimini muntazam ravishda psixologik monitoring qilib borish;
3. Ijobiy muhit yaratishda ota-onalarni ham jalb qilish;
4. Dars jarayonida emotsional jihatdan qo'llab-quvvatlovchi metodlarni keng qo'llash.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Абрахам Маслоу. «Мотивация и личность». – М.: Речь, 2008.
2. Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2006). Student–teacher relationships. In *Handbook of research on student engagement*. Springer.
3. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
4. Mahkamova, G. (2021). Ijobiy psixologik muhit va o'quvchilar motivatsiyasi. *Psixologiya va ta'lim* ilmiy jurnali, №3, 45–50.
5. Ermatov, A. (2020). Ta'lim jarayonida sog'lom psixologik muhit yaratishning ahamiyati. *O'zbek pedagogikasi*, №6, 62–67.
6. Jalilova, D. (2023). Psixologik xizmatning maktabdagi roli va samaradorlik omillari. *Innovatsion pedagogika*, №2(35), 29–34.